

Nakolik jsou pro vás důležité sny?

Sny jsou zvláštní věc, je to vlastně takový zvláštní stav, především záležitost hlavy a mozku. V jedenadvacátém století, které už má tolik technických vymožeností, stejně vidíme, že mozek je neprobádaný. Největší odborníci, jako třeba neurochirurg profesor Beneš a řada dalších, říkají, že se o mozku pořád tak málo ví. Je to jedna velká záhada. Je to i trochu dobře, protože kdybychom věděli o mozku úplně všechno, byla by to strašná nuda. Pořád nás musí něco překvapovat.

Plníte si své sny?

Chtěl jsem být herec, to se mi splnilo, a ostatní nechávám náhodám. Já ani nemůžu říct, že bych snil o nějaké roli. Možná tak jako trochu uvažuji, že bych si třeba něco chtěl zahrát, ale nechodím za ničím urputně. Mám rád Čechova, nakonec se mi podařilo účinkovat ve dvou jeho hrách. To bylo tím, že jsem najednou dostal nabídku a odpověděl na ni kladně. Přišla ale za mnou, já ji nijak nevyhledával.

PO PŘEDSTAVENÍ ODHAZUJI ROLI DO KOŠE

Osmnáctým rokem hrajete v domovském Studiu Ypsilon ve Vianově hře *Hlava Medúzy zoufalého spisovatele*, který kvůli svému nedokončenému erotickému románu nutí svoji ženu k nevěře. Máte s touto postavou něco společného?

Nepíšu erotické romány. On je navíc impotent, to zatím ještě nejsem. Nemám s ním nic společného.

Ani psaní?

S Oldou Kaiserem a Františkem Polákem jsme v minulosti psali celý televizní seriál *Možná přijde i kouzelník* a později s Honzou Czechem pořad *Zeměkoule*. Vypadalo to jako improvizace, ale měli jsme od začátku do konce napsaný přesný text.

Propojuje vás něco s postavou herce Radka ve hře Arnošta Goldflama *Vratká prkna*, jemuž nevádí, že ho jeho žena podvádí?

Jediné, co mne s touto postavou spojuje, je, že jsem herec. Jinak mě s postavou Radka nespojuje vůbec nic.

Divadlo Kalich uvádí hru *Don Quijote*, kde hrajete titulní postavu idealisty a snílka. Nechtěl byste si raději zahrát přízemního Sancha Panzu?

V šatně domovského Studia Ypsilon.

Narodil se před šedesáti čtyřmi lety ve znamení Vodnáře. Ti prý často stojí vprostřed světa. Aniž jednají, nechávají se uvádět do pohybu, čekají na podnět, který by je vtáhl do proudu dění. A přesně takový je Jiří Lábus. O žádnou roli se nikdy neprosil, každá z nabídek, ať už v dabingu, filmu, či divadle, si hledala jeho. Setkali jsme se u kávy v herecké šatně Ypsilonky, abychom mluvili o snech, umění, svobodě, demokracii, malování a životosprávě.

V naší verzi se pocity a stavy střídají, takže chvilku jsem Donem Quijotem a chvilku Sanchem Panzou.

Co vás na zkoušení Dona Quijota vyloženě bavilo?

Musím říct, že vlastně skoro všechno. Text Lasici a Satinského je skvělý, krásně se interpretuje. Převzali jsme ho a trošku s ním ještě pracovali. Přidali jsme informace ze starých dobových kronik.

Divadelní prkna jsou skutečně vrtaká a role si často herci nosí do soukromí. Co děláte pro to, abyste mimo jeviště zůstal Jiří Lábus, ne postavou, kterou hrajete?

Všechno, to je celé. Po představení odhazují roli do koše.

Máte radši film, nebo divadlo?

Nemůžu to vůbec takhle posuzovat. Mám rád roli, kterou dostanu. Divadlo má samozřejmě specifikum neustálého kontaktu s lidmi, pro které hrajete. Když točíte film, máte vlastně také publikum. Je tam štáb, technika, kameraman, také je nějakým způsobem vnímáte.

Jste herec dvou polarit. Dokážete zahrát roli komickou i tragickou. Je nějaká filmová role, kde se vám tragikomika postavy povedla vystihnout nejlépe?

To ať posoudí divák. Jsou samozřejmě role, které pro mě byly určující. Vladimír Michálek mě obsadil před

Za roli Strýce Jakoba v *Americce* jste získal Českého lva. Co to s vámi tehdy udělalo?

Samozřejmě mě to potěšilo.

Před několika týdny jste obdržel Českého lva a Cenu české filmové kritiky za roli Viktora ve filmu Viktora Tauše *Klauni*, který pojednává o tříčlenné skupině klaunů Busters známých z éry normalizace. Setkávají se, aby obnovili klaunské trio, a osud jim přehrává různé životní situace. Máte z cen za roli Viktora radost?

Samozřejmě že z nich mám potěšení. Každé ocenění je ale trošku jiné. U Ceny české filmové kritiky nás posuzují filmoví recenzenti. U Českého lva hodnotí výkony sami tvůrci.

Čím byla role v *Klaunech* jiná?

Je krásně vystavěná, hezky napsaná, měla takovou tragikomickou polohu. Myslím, že hodně lidskou.

Vycházel jste ze sebe a svého klaunství?

Neodvážil bych se tvrdit, že jsem klaun. Ale samozřejmě vždycky musíte vycházet ze sebe. Ať hrajete jakoukoliv roli, vycházíte ze svých zkušeností, z vlastního postoje k věcem. Když vidím velké herce, zajímá mě, jak přes sebe roli zpracují.

Klaun Viktor byl po roli Hanuše v *Havlově Odcházení* opět role dobráka.

smluvně zavázán přijít na akci po filmové premiéře.

Jakou funkci má podle vás umění?

Myslím, že člověk, který umění vůbec nepotřebuje, je strašný chudák. Jsou lidé, kteří třeba vůbec nechtou. Zajímavá je jedna věc. Čtu rozhovory s různými úspěšnými podnikateli a podnikatelkami, tedy lidmi, kteří jsou nesmírně šikovní ve svém oboru, často velmi dobře finančně zajištěni. U rozhovorů je kolonka s jejich zálibami, kterou s chutí čtu. Snad jen dvakrát jsem tam viděl „četba“. Pokud je tam hudba, tak většinou nějaká rocková. Klasickou hudbu uvádějí minimálně, většinou je to sport. Buď je to golf, nebo snowboard, pak lyžování a cyklistika. Vůbec nevidíte, že by třeba někdo četl knížku, to mě dost zarazilo.

Svět byznysu je zkrátka jiný než umělecký.

I pro obchodníky je důležité, aby si od světa čísel a analýz odpočinuli. Poněvadž jinak je život jednostranný a chudý.

Chodí obchodníci na představení? Poznáte je?

Některá představení jsou speciálně zadaná pro firmy. Někdy je takové publikum báječné, nerozeznáte je od lidí, kteří si normálně koupí vstupenky. Ale jindy na lidech poznáte, že jsou v divadle podruhé v životě.

Jednou seděl v první řadě pán, který měl pocit, že na něj vybuch-

Člověk, který nepotřebuje umění, je strašný chudák

mnoha lety do filmu *Amerika* (rok 1994 – pozn. red), kde jsem najednou po letech komediálních rolí hrál roli dramatickou. Posunulo mě to jinam. Jsou to takové určité herecké mezníky. Vše je věc velikých náhod, protože třeba Vladimír Michálek viděl několikrát představení *Kafkovy Ameriky* v Ypsilonce. Pak dostal nápad hru zfilmovat a tím pádem jsem se ještě s několika kolegy z Ypsilonky do tohoto filmu dostal.

On byl dobrák nedobrák. Dobrák byl k manželce, s tou měl soucit a trpělivost, jelikož byla nemocná. Ale pomlouval kolegy a byl k nim dosti krutý.

NECHODÍM NA ŽÁDNÉ PARTY

Jak si chráníte osobní svobodu?

Chráním ji tak, že nikam nechodím, na žádné party. Pokud nejsem vyloženě nucen kvůli tomu, že jsem

ne atomová bomba, tak se tvářil nešťastně. Nevím, jestli to bylo tím, že jsem se mu nelíbil, nebo tím, že byl zděšený, co vlastně děláme. On snad viděl naposledy Hurvínka. Z toho je vám někdy až hrozně.

Je zvláštní, že v divadle tvoří většinou publikum ženy. Když jsem bydlel kousek od Vinohradského divadla, pozoroval jsem, jak chodili od zastávky tramvaje diváci. Šli pěšky z Tylova náměstí. Často jsem viděl,

jak jde první žena, za ní se ploužil manžel, kterého to evidentně ne bavilo. Řekl si, že tam radši půjde a vydrží to, aby měl doma klid. Žena ho vedla a těšila se, že uvidí najednou živé herce, které zná z obrazovky, většinou ze seriálu. Jenomže jejich muže tohle nezajímá. Tedy samozřejmě že ne všechny.

S diváky komunikujete. V jedné hře kreslíte diváčky...

Ano, ve hře *Vdovou proti své vůli* od Marka Twaina kreslím. Je to jen drobný fórek, konkrétní diváčku uvedu na obrazu do abstrakce. Předám jí to vždycky během představení a na děkovačce podepíšu. Myslím, že z toho má většinou radost, i když obrázek jí záměrně není podobný.

ZÁPAS O SVOBODU

Jak chápete slovo demokracie?

Jedná se o starý řecký pojem, vůbec to není jednoduché. Každý má svůj pohled. A jak dát všechno dohromady tak, aby ta demokracie byla opravdu demokracií? Každý si ji představuje trochu jinak, má mantinely jinde, což je problém. Je to ale jediný systém, který může v tomto bláznivém světě existovat.

Myslíte, že v současné době v České republice žijeme ve skutečné demokracii?

Částečně určitě, proti době, kdy tu nebyla demokracie, za což můžeme být samozřejmě vděční dvěma lidem – Reaganovi a Gorbačovovi. Je to ale pořád zápas, protože spousta lidí dnes vzpomíná ze sentimentu na staré dobré časy. Koncem listopadu, v osmdesátém devátém roce, by mě nenapadlo, že takové procento lidí bude dnes chtít návrat starých časů. Stejně tak by mě týden po okupaci v roce 1968 nenapadlo, že za pár let budeme na Prvního máje volat: „Ať žije KSČ!“ a „Se Sovětským svazem na věčné časy!“

Jak jste si chránil osobní svobodu v období komunismu?

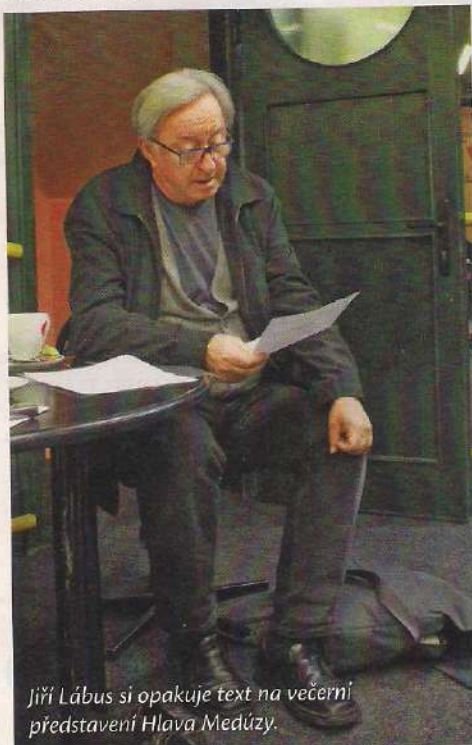
Hrál jsem v divadle, které tuhle svobodu docela podporovalo. Byla to malá studiová scéna, takže jsme nebyli pod reflektorem oficiální kultury. Režisér a principál divadla Honza Schmidt tehdy v Liberci v sedmdesátých letech vždy svobodomyšlné tituly nějakým způsobem uhájil. Přesto nám v Praze, kde jsme tehdy hostovali, jedno představení zakázali.

Na Dvojce Českého rozhlasu vysíláte s Oldřichem Kaiserem každý pátek seriál *Tluchořovi*.

A denně jdou krátké dvouminutové díly ráno před půl osmou v pořadu *Dobré ráno, Česko*.

V nich komentujete společenské dění. Je vysílání o rodině Tluchořových jen parodií vztahů uvnitř jedné české rodinky, nebo má vysílání i společenský přesah?

Tluchořovi jsou modelem bývalé totalitní rodiny. Páťa s Boženou byli zanícení stranici. Páťa vyráběl hlavně do tanků ve fabrice, Božena vařila, dodnes vaří a krade ve školní jídelně. Je to brané z úhlu pohledu této rodiny.

*Jiří Lábus si opakuje text na večerní představení *Hlava Medúzy*.*

Rodiny, která se chová stejně jako za komunismu...

Ano, nevymanila se. Takových lidí je v našem státě hodně.

Bojí se tito lidé, že ztratí jistoty?

Četl jsem teď nějaký průzkum, že by lidé z velké části chtěli vládu pevné ruky. Dnes často čteme o podvodech nebo o tom, jak někdo něco ukradl. Lidé si řeknou: „Rozkradená republika.“ Myslí si, že proto není na důchody, což je částečně pravda. Někteří si myslí, že by se díky vládě pevné ruky nekradlo. Ono by se ale kradlo, a možná

ještě více než dnes. Jenže by se to nikdo nedozvěděl, to by byla ta pevná ruka.

TO MŮŽOU DĚLAT JENOM BLÁZNI

V seriálu *Tluchořovi* hrajete několik postav najednou. Jak to děláte, že umíte přecházet z role do role během sekundy?

Ani nevím. Režisér Holeček, který s námi spolupracoval, říkal: „To můžou dělat jenom blázni.“ Cožpak, to je technická záležitost – přechod postav do různých hlasových poloh. Nejtěžší je ale ve vteřině přeshaltovat myšlení lidí. Každý myslí jinak, každý má jiný slovník. To je těžší než změna polohy hlasu.

Myslíte, že máte talent od Boha, když dokážete takhle přeshaltovat?

To nevím, ale je pravda, že každý dostane do vínku nějaký dar. Mám ho i já, přestože nikdo z mých rodičů se profesionálnímu ani amatérskému divadlu nevěnoval, i když třeba divadlo měli rodiče rádi. Nevím, kde se to ve mně vzalo. Když jsem viděl první loutkové pohádky, řekl jsem si: „Budu herec.“ Já byl od malička hrozně fascinovaný divadlem.

Je možné, že máte obrazotvornost v rodině, váš bratr je přece uznávaný architekt.

Velikou fantazii určitě mám. Už v deseti nebo jedenácti letech jsem se na chalupě bavil tím, že jsem četl povídky od Vladislava Vančury, které se mi moc líbily. Pak jsem chodil po městě, kde jsem byl na prázdninách, a představoval si, že jsem filmový režisér a vybírám lokace pro film. Všechno jsem si obsadil herci. Fantazii mám velmi bujnou dodneška.

Čím je vám hrani?

Nevím, co bych dělal jiného, jelikož nevím, zda mám ještě k něčemu jinému vlohy. Zatím jsem je tedy moc neobjevil. Jsem nepraktický člověk, technicky nezdatný, těžko bych mohl dělat nějakou manuální práci. Jsem rád, že mi hraním čas nějak rychleji příjemně uteče.

Takže vás to baví, ale zároveň je to práce. Co všechno musíte v hereckém povolání zvládnout?

Musíte mít schopnost vidět věci, myslet si něco o věcech, které děláte, prostě je

vnímat. Také musíte mít fantazii. Umět si pořád hrát. Neztratit dětský pohled na svět a hru. Hravost by se měla držet v každé tvůrčí profesi co nejdéle.

Umění podle vás nenalezneme pouze na jevišti a v uměleckých dílech, ale hlavně v životě.

Někdy je žít život slušně strašně velké umění, to největší.

MALOVÁNÍM RELAXUJI

Napadlo vás někdy, že byste mohli herectví učit?

Ne, rozhodně bych neučil, a to z jednoho důvodu – učení vyžaduje talent, znalost pedagogiky. Můžete být třeba báječný herec, ale nemusíte umět učit. Pak jsou herci, kteří nejsou zdaleka tak populární, ale jsou báječní kantoři. Chce to také čas. Pokud máte dost práce, učení se nemůžete věnovat pravidelně.

Točíte, hrajete v divadle, dabujete. Kdy dobijete baterky?

Asi v noci, když spím.

Co na chalupě v jižních Čechách?

Dost dlouho jsem tam z časových důvodů nebyl. Ale dobijím tam baterky asi nejméně.

Dělá vám dobře, že jste tam v kontaktu s přírodou?

Ano, je to velká změna. Celý život žiju ve městě. A na chalupě je to opravdu hodně dobré, najednou jste úplně v jiné atmosféře, v jiné společnosti, což je pro organismus velmi příznivé.

V Praze jste rád mezi lidmi. Je tomu tak i na chalupě?

Ano, ale jsem tam i rád sám.

Říkal jste, že tam malujete.

Ano, tak trochu. Je to takový můj starý koníček. Na chalupě si ho občas obnovím.

Kdy jste začal malovat?

Už jako malinký. Mně se to hrozně líbilo. Měl jsem dva koníčky, divadlo a malování. Nakonec tedy zvítězilo divadlo.

Malujete štětcem?

Ano, štětcem maluji akvarely nebo používám pastely.

Viděl už někdo vaše obrázky?

Ano, viděl. Pár obrázků jsem také někomu dal, já se s tím nechci moc chlubit. Mezi

herci jsou daleko lepší malíři než já. Ti mají výstavy, což já nemám. Spíše malováním relaxuji.

ŽLUTÁ AURA NAD HLAVOU

Kdysi jste se zmínil, že vám na zájezdu s Ypsilonkou ve Vídni jedna žena řekla, že máte žlutou auru.

Ano, to bylo asi před patnácti lety. Prý ji mám nad hlavou, je to údajně dobré, tak uvidíme.

Lidé se žlutou barvou jsou podle mých informací o aurách energičtí a dětští, mají rádi smích, proto dodávají optimismus všem lidem v okolí. Sedí to na vás?

Já nevím, to někde takhle píšou? Jestli to tak je, ať si to přeberou lidi, co mě znají. Ono se říká, že by se člověk měl znát, ale on se zase tak moc nezná. Někteří lidé znají člověka víc, než se zná on sám.

Znám lidi, kteří řeknou, že jídlo je ztráta času, těm je úplně jedno, co jedí. To je ale hrozná škoda, nevědět to. Pochutnat si na dobrém jídle je přece skvělé.

Rád chodíte do restaurací, zvete tam i kamarády. Jste gurmán?

Když se s někým sejdeme, do restaurace často zajdeme. Nevyhledávám jen výborné, ale do těch dobrých se rád vracím.

Považujete stolování za rituál?

Pro mě je v životě docela důležité si na něčem dobrém pochutnat. A také dobrý kuchař je velký umělec.

HLADOVÝ HEREC – DOBRÝ HEREC

Musel jste někdy držet dietu?

Ano, před natáčením filmu *Amerika*. Potřeboval jsem shodit, což se povedlo.

Jiří Lábus dokončil v roce 1972 studia herectví na pražské DAMU a nastoupil do divadla *Studio Ypsilon*, kde hraje dodnes. Komedijní talent uplatnil za více než čtyřicet let v řadě divadelních, filmových i televizních rolí. Televizní pořady *Možná přijde i kouzelník* či *Ruská ruleta* byly velmi oblíbené. S Oldřichem Kaiserem spolupracuje už dvacátým druhým rokem na rozhlasovém seriálu *Tluchořovi*, původně známým pod jménem *Rodinka*. Okouzčil postavou Rumburaka v seriálu *Arabela*, který se uváděl v televizi v celé řadě zemí. Hlas propůjčil postavám z kreslených filmů, jak Obelixovi ve filmech *Asterix a překvapení pro Caesara* a *Asterix a velký boj*, tak lenochodu Sidovi ve filmu *Doba ledová*. Ve dvoudílném animovaném filmu *Já, padouch* daboval postavu Grua. Dvacet jedna let na nás promlouvá z obrazovek v roli Marge v americkém televizním seriálu *Simpsonovi*. Namluvil řadu audioknih, v roce 2001 fantasy román britské spisovatelky J. K. Rowlingové *Harry Potter a Kámen mudrců*.

Řekla vám ta žena ještě něco dalšího?

Ptala se, kdo jsem a jaké mám povolání. Tak jsem jí to po pravdě řekl.

Nechal jste si někdy vyložit karty?

Ne. Mě to vůbec nezajímá.

Je něco, o co jste se ještě s nikým nepodělil?

O jídlo.

Ptám se spíš, jestli máte nějakou třináctou komnatu.

Tím, že jsem herec, se o třináctou komnatu s lidmi dělím každý večer, když hraji.

Ještě k jídlu. Máte je hodně rád?

Určitě, dobré jídlo je dobré jídlo, to patří k životu. Dnes je takový kult jídla, všude se vaří, i v televizi, v několika pořadech.

Jak se to podařilo?

Nevečeřel jsem, to bylo celé.

Dodržujete správnou životosprávu, jíte pravidelně?

Já mám režim velice zvláštní. Tím, že mám většinou večerní povolání, vlastně i celodenní, sním ráno jenom jogurt a léky, ty zapiji čajem. V poledne jdu na oběd a potom jím bohužel až po představení. Před představením jíst nechci, jelikož člověku se odkrví hlava a je pomalý a líný. Po představení se snažím jíst hrozně málo, koupím si třeba kousek šunky nebo sýr. Pokud jdu na večeri, jdu spíš dřív, když nehraji.

Říká se hladový herec – dobrý herec.

Myslíte, že to na vás sedí?

Já myslím, že ano, bezesporu.

Ester GEROVÁ